

**Formació i treball en xarxa
en societats complexes**
Miquel Àngel Essomba i Daniel Muntané
(coordinadors)
Fundació Jaume Bofill, 2009

EXPERIMENTACIONS QUE IMPLIQUEN DIVERSES TITULACIONS*

*Recull de les fitxes de les experimentacions que s'han dut a terme a les aules de les universitats catalanes participants en el Projecte TRAMA, durant el curs 2007-2008

Títol de l'experimentació	Resistències locals en l'acollida i la integració de la immigració
Assignatura	Diferències a l'Àmbit Educatiu (Psicopedagogia) i Educació Multicultural a Catalunya (Pedagogia)
Titulació	Psicopedagogia i Pedagogia
Professors que imparteixen l'assignatura	Ruth Vilà Baños i Enric Prats
Universitat i facultat	Universitat de Barcelona, Facultat de Pedagogia

1. IDENTIFICACIÓ DE L'EXPERIMENTACIÓ

1.1. Competències que es treballen amb l'experimentació

- ☒ Incorporar el territori en l'acció educadora i l'acció educadora en el territori.
- ☒ Comprendre el dinamisme dels trets identitaris i les seves relacions en el territori de la institució educativa.
- ☒ Conèixer el mapa de professionals i funcions professionals que desenvolupen la seva acció en un territori.
- ☒ Desenvolupar un treball interdisciplinari i interprofessional en/sobre el conjunt del territori més enllà de la pròpia institució i/o àmbit en el qual es treballa.

1.2. Breu descripció de l'experimentació

L'alumnat identificarà els i les agents en xarxa de l'entorn que afavoreixen l'acollida i/o la integració de les persones immigrades. Es tracta de construir el mapa d'un territori socioeducatiu i, segons l'assignatura implicada, fer-hi propostes de millora.

2. EXPLICACIÓ DE L'EXPERIMENTACIÓ

2.1. Agents implicats

Els agents implicats en el desenvolupament de l'experimentació són el professorat dels centres implicats i els agents socioeducatius de l'entorn que puguin ser identificats en el mapa final.

2.2. Descripció dels continguts

El tractament de les diferències individuals i grupals, i la superació d'estereotips i prejudicis, en el context de l'educació intercultural en centres de secundària.

2.3. Descripció del procediment i la metodologia utilitzats

L'alumnat ha d'elaborar un mapa de serveis socioeducatius i fer propostes de millora de la xarxa socioeducativa.

2.4. Descripció de l'avaluació

Autoavaluació de l'alumnat i document final amb el producte esperat.

3. CRITERIS I ORIENTACIONS PER A LA POSADA EN PRÀCTICA

3.1. Criteris i orientacions de caràcter didàctic

L'alumnat s'ha de documentar i formar a partir dels continguts que es treballen a les assignatures i sota la supervisió del professorat, sobre el treball en xarxa i la interculturalitat.

3.2. Criteris i orientacions de caràcter organitzatiu

L'alumnat pot decidir el territori on ubicar el seu treball i ha de posar-se en contacte amb els diferents agents, entitats i centres educatius.

3.3. Criteris i orientacions de caràcter relacional

No es preveu cap tipus d'iniciativa per establir convenis, sinó que l'alumnat mateix es posa en contacte directament amb els diferents agents, entitats i centres educatius.

3.4. Recursos

ALEGRE, M. Á. i COLLET, J. (2004). *Els plans educatius d'entorn: Debats, balanç i reptes*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. Informes Breus, núm. 9. Disponible a:

<<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/465.pdf> >

[accés. 15.1.2008]

BARBERO, M. i CORTÉS, F. (2005). *Trabajo comunitario, organización y desarrollo social*. Madrid: Alianza

CORTÉS, F. (2003). «Una aproximació als plans comunitaris», a *Revista de Treball Social*, núm. 172: 6-40.

CORTÉS, F.; BARBERO, J.; LLOBET, M. i altres (2006). «Talleres de trabajo social comunitario: Una experiencia de innovación pedagógica», a *Acciones e Investigaciones Sociales*, núm. 1: 366.

CORTÉS, F. i LLOBET, M. (2006). «La acción comunitaria desde el trabajo social», a ÚCAR, X. i LLENA, A. (coord). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Barcelona: Ed. Graó.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2006). *Pla per a la llengua i la cohesió social: Educació i immigració (Annex 3. Plans educatius d'entorn)*. Departament d'Educació. Disponible a:

<http://www.xtec.es/lic/intro/documenta/annex3_Pla_entorn.pdf>

[accés: 15.1.2008]

MARCHIONI, M. (1999). *Comunidad, participación y desarrollo: Teoría y metodología de la intervención comunitaria*. Madrid: Popular.

PUIG, J. i altres (2006). *Aprenentatge servei: Educar per a la ciutadania*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

SUBIRATS, J. (coord.) (2003). *Més enllà de l'escola: Transformacions socials i noves dinàmiques educatives professionals*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. Polítiques, núm. 37.

- SUBIRATS, J. i ALBAIGÉS, B. (coord.) (2006). *Educació i comunitat: Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col. Finestra Oberta.
- WEGNER, E. (2001). *Comunidades de práctica: Aprendizaje significado e identidad*. Barcelona: Ed. Paidós.

Títol de l'experimentació	Experiència d'art i educació. Relacions entre l'escola i el Centre d'Art La Panera
Assignatura	Aspectes didàctics i organitzatius de l'Educació Especial Avaluació, prevenció i atenció a les dificultats d'aprenentatge i derivació sociocultural Dificultats d'aprenentatge i intervenció psicopedagògica
Titulació	Metre d'Educació Especial Psicopedagogia
Professors que imparteixen l'assignatura	Glòria Jové, Jordi Coidures, J. L. Navarro i M. A. Marselles
Universitat i facultat	Universitat de Lleida, Facultat de Ciències de l'Educació

1. IDENTIFICACIÓ DE L'EXPERIMENTACIÓ

1.1. Competències que es treballen amb l'experimentació

- Projectar l'educació com una tasca comunitària i, alhora, projectar les funcions del professional de l'educació com un treball en xarxa.
- Incorporar el territori en l'acció educadora i l'acció educadora en el territori.
- Comprendre el dinamisme dels trets identitaris i les seves relacions en el territori de la institució educativa.
- Desenvolupar un treball interdisciplinari i interprofessional en/sobre el conjunt del territori més enllà de la pròpia institució i/o àmbit en el qual es treballa.
- Dissenyar, desenvolupar i avaluar projectes de treball integrat, d'acord amb diferents graus de complexitat i en sintonia amb la competència transversal de saber fer projectes.

1.2. Breu descripció de l'experimentació

Tots els dimecres al matí, els alumnes de Magisteri d'Educació Especial van a tres escoles de Lleida a fer un treball de suport a les aules d'infantil i primària amb l'objectiu de veure el funcionament d'aquestes aules. En dos d'aquests centres es concreta un treball amb el Centre d'Art La Panera. Concretament, al CEIP Príncep de Viana es treballa per projectes a partir de les exposicions temporals que es fan al centre d'art, lligat des del curs passat amb un treball a una sisena hora. Al CEIP Pràctiques II es concreta un treball de la sisena hora a partir les exposicions temporals del centre d'art. Els alumnes fan el seguiment del treball que es du a terme els dimecres a les escoles a partir de diaris i de treballs escrits que vinculem amb els crèdits teòrics de les assignatures implicades. El segon quadrimestre, els alumnes de Psicopedagogia s'incorporen al projecte: fan observacions de les visites que els nens fan al centre d'art per veure l'exposició i treballen conjuntament amb els alumnes de Magisteri per veure el seguiment que se'n fa a les escoles

2. EXPLICACIÓ DE L'EXPERIMENTACIÓ

2.1. Agents implicats

L'objectiu bàsic és que els estudiants valorin els recursos comunitaris com a eina bàsica en el procés d'ensenyament-aprenentatge que es concreta a les escoles. L'escola ha d'aprofitar els recursos comunitaris que té a l'abast com a recurs educatiu. Això està molt relacionat amb les intel·ligències múltiples de Gardner. També es pretén que aprenguin a treballar conjuntament els mestres i els psicopedagogs.

2.2. Descripció dels continguts

- Relació escola-comunitat
- Utilització dels recursos comunitaris
- Intel·ligències múltiples
- Treball interdisciplinari

2.3. Descripció del procediment i la metodologia utilitzats

La metodologia bàsica utilitzada està basada en el procés d'autogestió del mateix aprenentatge per part de l'estudiant. En un primer moment, es demana que facin una contextualització de l'entorn, de l'escola, i que descriguin en el diari setmanal dels dimecres el que observen, el que poden dir als altres, el que aprenen, etc. de la realitat (aplicació de l'*home pallaso*). Ells fan el mateix que els alumnes de l'escola: van a veure l'exposició i fan el seguiment a partir del treball per projectes en una escola (treball més sistemàtic en l'altra).

Una vegada al mes, els alumnes han de fer les reflexions psicopedagògiques del període de pràctiques que han estat al centre i es lliura.

Es fan tutories per cicles i per escoles i interescoles per contrastar tot el que està passant. En aquestes tutories es va reorganitzant i reconduint el treball per tal que aprofundeixin en temes determinats i que aportin al centre el que estan veient.

Una vegada al mes, es fa un assessorament amb les monitores responsables del servei educatiu del centre d'art. Tothom va a la valoració i es concreta el treball que caldrà encetar el proper mes.

Setmanalment, però, hi ha assessorament per part de la professora Glòria Jové per fer el seguiment del projecte al CEIP Príncep de Viana. En l'altre CEIP, el seguiment el fa la cap d'estudis. Tot el que va fent l'alumne ho va recollint en una carpeta i, a mesura que avança el curs, va fent el treball que caldrà entregar a final de curs.

El treball és conjunt per cicles i hi ha una part de comparació entre les escoles per valorar els avantatges i els inconvenients de fer diferents metodologies.

L'alumne, en tot moment, decideix quan vol entregar alguna cosa per revisar i el professor es compromet a fer-ho. Tot el treball es va ensenyant i es comparteix amb els mestres de l'escola. Quan s'incorporen al segon quadrimestre els psicopedagogs, se segueix la mateixa metodologia però amb una mirada addicional.

2.4. Descripció de l'avaluació

L'avaluació es de procés i de producte. De procés, hi ha uns compromisos mínims, l'entrega mensual de les reflexions psicopedagògiques, i el treball té unes parts i

uns requisits marcats. Es valora molt el procés d'autogestió de l'aprenentatge que fa l'alumne.

Després hi ha una avaluació del producte realitzat. L'avaluació es fa amb base a les competències i amb relació als continguts i objectius de les assignatures que hi estan implicades.

Tant l'avaluació del procés com la del producte serveixen per fer l'avaluació de la relació entre el centre d'art i l'escola a fi d'anar concretant les accions que calgui desenvolupar. En aquest seguiment es van concretant els punts forts i els aspectes a millorar i es fa un seguiment de tot el procés (quines demandes fa l'escola, com respon el servei educatiu del centre d'art, etc.). Com que és un camp molt nou i hi ha poques experiències, i menys investigació sobre el tema, estem fent avaluacions amb base a valoracions fetes. El curs passat es va fer una valoració més exhaustiva i sistemàtica en el CEIP Príncep de Viana, que va sortir publicada a la revista *Perspectiva Escolar*, sota el títol «Batecs d'escola».

3. CRITERIS I ORIENTACIONS PER A LA POSADA EN PRÀCTICA

3.1. Criteris i orientacions de caràcter didàctic

És necessari que el professorat de la universitat estableixi vincles reals entre els contextos on es desenvolupa l'activitat. Glòria Jové va els dimecres al matí a l'escola CEIP Príncep de Viana a treballar amb els nens i amb el claustre; per tant, té un coneixement exhaustiu del context. El que és imprescindible és que ens desplacem als contextos, que els coneguem i que establim relacions properes amb els professionals dels altres contextos. Organitzativament, també ha estat necessari que la facultat deixi la franja del dimecres sense troncalitat perquè els alumnes puguin fer aquest treball. També és imprescindible el treball de coordinació entre el professorat que hi estem implicat.

3.2. Criteris i orientacions de caràcter organitzatiu

Espais: escoles i centre d'art

Temps: franja horària disponible sense troncalitat

3.3. Criteris i orientacions de caràcter relacional

Hem començat amb un conveni marc que hi havia entre la UdL i el Centre d'Art La Panera IMAC, i entre la UdL, la Facultat de Ciències de l'Educació i el Departament d'Educació. Ara estem mirant la possibilitat de concretar convenis per al treball en xarxa.

3.4. Recursos

Molta bibliografia sobre les relacions escola-comunitat.

Eisner, Gadner i diferents autors traduïts i publicats a l'editorial Paidós-Arte, que aposten per l'art com una possibilitat de desenvolupar la ment i la consciència que per a altres matèries i disciplines es molt difícil de desenvolupar.

Títol de l'experimentació	Mestres i psicopedagogs que treballen junts
Assignatura	Pràcticum II (primària i educació infantil) i Pràcticum I de Psicopedagogia
Titulació	Educació primària, Educació Infantil i Psicopedagogia
Professors que imparteixen l'assignatura	Sílvia Blanch, David Duran i Carles Monereo
Universitat i facultat	Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Ciències de l'Educació

1. IDENTIFICACIÓ DE L'EXPERIMENTACIÓ

1.1. Competències que es treballen amb l'experimentació

- X Projectar l'educació com una tasca comunitària i, alhora, projectar les funcions del professional de l'educació com un treball en xarxa.
- X Conèixer el mapa de professionals i funcions professionals que desenvolupen la seva acció en un territori.

1.2. Breu descripció de l'experimentació

Estudiants de Magisteri (d'educació primària i infantil) comparteixen part de les seves pràctiques amb estudiants de Psicopedagogia amb l'objectiu que ambdós perfils professionals desenvolupin competències de treball col·laboratiu, útils per treballar en centres escolars —entesos com a institucions que aprenen a partir de la col·laboració interprofessional. La finalitat del projecte és fomentar el coneixement recíproc interprofessional (mestres i psicopedagogs) i les competències col·laboratives a partir de pràctica autèntica.

2. EXPLICACIÓ DE L'EXPERIMENTACIÓ

2.1. Agents implicats

A més dels estudiants en pràctiques que participen en el projecte, els agents implicats són professors de les assignatures de Pràcticum (de Magisteri i Psicopedagogia), professorat de suport (dins d'un projecte de MQD —Sònia Sánchez, Marta Fuentes i Ester Miquel—) i els centres de pràctiques dels estudiants de Magisteri (especialment, els mestres tutors).

2.2. Descripció dels continguts

Conceptual. Coneixement de les funcions professionals de l'altre (mestre o psicopedagog) i dels àmbits d'actuació conjunta. La planificació conjunta, l'assessorament a partir de l'observació de la pràctica i la millora professional per al treball col·laboratiu.

Procedimental. Treball col·laboratiu: escolta activa, argumentació, anàlisi d'evidències recollides, provisió de recursos i consens.

Actitudinal. Valoració de la col·laboració interprofessional com a instrument de competència professional.

2.3. Descripció del procediment i la metodologia utilitzats

Preactiu	Mestre/a en pràctiques	Psicopedagog/a en pràctiques	Calendari
<i>Planificar conjuntament la intervenció pràctica</i>	Esquema (Objectiu didàctic, continguts, metodologia, avaluació i temporització) Diari personal - Objectiu de la trobada - Reflexió sobre les propostes del psicopedagog/a en pràctiques —Context sociocultural (escola, aula, alumnat, alumnes amb NEE, etc.) —Unitat didàctica (UD) —Activitats i recursos - Altres propostes sorgides (de la mestra o conjuntament) - Reflexió sobre la trobada Planificació acurada de la UD	Pauta sobre elements a tenir en compte en la unitat didàctica (UD) Diari personal - Objectiu de la trobada - Aspectes o propostes a considerar per a la millora del treball del mestre/a en pràctiques —Context sociocultural (escola, aula, alumnat, alumnes amb NEE, etc.) —UD —Activitats i recursos - Altres propostes sorgides durant la trobada (per part de la mestra o conjuntament) - Reflexió sobre la trobada	Primària/infantil: novembre-desembre Tasques: 1. Fer esquema i enviar-lo a la parella 2. Trobada. Almenys una sessió presencial 3. Diari 4. UD completa
Actiu	Mestre/a en pràctiques	Psicopedagog/a en pràctiques	Calendari
<i>Posada en pràctica de la unitat didàctica</i>	- Llegir els comentaris i, si es pot, visualitzar el clip de vídeo - Respondre al missatge amb les observacions i els arguments oportuns	- Enregistrament i observacions (seguir pauta d'observació) - Selecció de fragments de cada sessió en clips de tres minuts (aproximadament) —<i>movie maker</i>— que donin suport als comentaris i les observacions - Enviar observacions i comentaris via web (aspectes verbals, no verbals, continguts, etc.) - Respondre o aclarir les preguntes dels mestres en pràctiques	Primària: dues setmanes al febrer Infantil: quatre setmanes (finals de gener i febrer) Nombre de sessions variable

Postactiu	Mestre/a en pràctiques	Psicopedagog/a en pràctiques	Calendari
	1. Reflexió personal del projecte argumentat, amb relació a la UD, aspectes d'actuació, decisions de canvi i/o ajustaments, sessions conjuntes, etc. —Aspectes que han creat discrepància —Aspectes que s'han acordat —Dubtes i/o interrogants	1. Reflexió personal del projecte argumentat, amb relació a la UD, aspectes d'actuació, decisions de canvi i/o ajustaments, sessions conjuntes, etc. —Aspectes que han creat discrepància —Aspectes que s'han acordat —Dubtes i/o interrogants	
<i>Reflexions a partir de l'observació de la posada en pràctica</i>	2. Aspectes de millora de l'actuació docent conjunta. Es buscarà l'acord en els aspectes potencialment millorables de l'actuació docent i es recollirà el treball conjunt en el diari.		Primària/infantil Des de mitjan febrer i final de març Almenys una sessió presencial

2.4. Descripció de l'avaluació

L'avaluació dels estudiants es fa de forma continuada, a partir de les activitats descrites, i amb base a carpetes d'aprenentatge que contenen:

- Un qüestionari previ (coneixement del perfil professional del company i les expectatives).
- Un diari personal de la fase preactiva.
- Una planificació conjunta de la unitat didàctica.
- Enregistrament i comentari de les sessions de posada en pràctica de la UD.
- Reflexió personal del projecte.
- Aspectes de millora de l'actuació docent conjunta.
- Aportacions a l'aula virtual (*Moodle de Peer Practual*).
- Un qüestionari posterior (coneixement del perfil professional del company i les expectatives).

3. CRITERIS I ORIENTACIONS PER A LA POSADA EN PRÀCTICA

3.1. Criteris i orientacions de caràcter didàctic

El repte principal que cal tenir en compte és l'encaix del projecte dins d'una part del pràcticum de cada estudiant, amb les diferents característiques pròpies dels estudis als qual pertanyen (en aquest cas, dos itineraris, de Magisteri i de Psicopedagogia), fent que sigui complementari i engrescador.

3.2. Criteris i orientacions de caràcter organitzatiu

Cal disposar de temps d'encontre, no només entre els estudiants, lògicament, sinó també entre els professors dels diferents estudis implicats. En el cas dels estudiants, el projecte compta amb un suport tecnològic per tal de fer possible el treball conjunt virtualment, complementari al presencial.

3.3. Criteris i orientacions de caràcter relacional

El projecte és plantejat de forma voluntària als estudiants, que evidentment han de desenvolupar el treball cooperatiu amb la parella que els és assignada. També cal informar el centre escolar sobre el projecte, per tal que sigui vist com una

possibilitat enriquidora. Finalment, és essencial que els professors dels diferents estudis exemplifiquin amb la seva actuació el treball col·laboratiu interprofessional que volem promoure.

3.4. Recursos

CASTELLÓ, M. i MONEREO, C. (2000). *L'avaluació per carpetes en el Pràcticum de Psicopedagogia*. Barcelona: UAB.

DURAN, D. i VIDAL, V. (2004). *Tutoría entre iguales: De la teoría a la práctica*. Barcelona: Graó.

MONEREO, C. i CASTELLÓ, M. (2002): «Un Prácticum formativo organizado en carpetas», a VILLAR, L. M. *La universidad: Evaluación educativa e innovación curricular*. Sevilla: ICE/U.S.

MONEREO, C. i POZO, J. I. (2003). *La universidad ante la nueva cultura educativa: Enseñar y aprender para la autonomía*. Madrid: Síntesis-ICE / UAB.

MONEREO, C. (coord.) (2005). *Internet y competencias básicas*. Barcelona: Graó.

Webs

<https://masters-oaid.uab.es/practical>

<http://antalya.uab.es/ice/aprenentatgeentreiguals/>